

BENN FOLKVORD

Skatterett

i et nøtteskall

GYLDENDAL

SKATTERETT
I ET NØTTESKALL

BENN FOLKVORD

SKATTERETT

I ET NØTTESKALL

GYLDENDAL

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2020

1. utgave, 1. opplag 2020

ISBN 978-82-05-50859-0

Omslagsdesign: Kristin Berg Johnsen

Sats: HAVE A BOOK

Brødtekst: Minion Pro 10/14,5 pkt

Papir: 90 g Amber Graphic

Trykk: Dimograf Polen 2020

Alle henvendelser om boken kan rettes til

Gyldendal Akademisk

Postboks 6730 St. Olavs plass

0130 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk

akademisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.

Se www.gyldendal.no/miljo

Forord

Dersom man tilegner seg oversikt og forståelse for det ganske enkle systemet i skatteretten, vil senere tilegning av detaljkunnskap og dybdestudier gå fint. Uten en slik oversikt og forståelse blir derimot videre dybdestudier en bratt og tung bakke som aldri tar slutt. Bokens formål er nettopp å gi oversikt over og forståelse for emnet. Jeg mener at dersom man først mestrer det grunnleggende – som er ganske enkelt, kan man senere mestre alt.

Hensikten med denne fremstillingen er å gi en lettfattelig innføring i grunnleggende skatterett. Alle må forholde seg til skatteretten, og det er også målgruppen for fremstillingen: alle. Boken bygger på en forutsetning om at skatterett egentlig er ganske enkelt, og forsøker å vise nettopp det. Skatteretten oppfattes imidlertid ofte som svært komplisert. Enklere blir det ikke av at reglene stadig endres, at tilfanget av rettskilder er enormt, og at det er en parallell internasjonal skatterett og en bedriftsskatterett, hvor det meste henger sammen. Skatteretten henger også uløselig sammen med privatretten; ingen kan for eksempel mestre bedriftsskatterett uten å kunne selskapsrett. Den som vil jobbe med skatteregler om arv, må kunne arverett osv. På toppen av dette har man avgiftsrett og skatteforvaltningsrett, som også er en del av feltet.

6 FORORD

I boken presenterer jeg hovedlinjer og hovedprinsipper i den alminnelige skatteretten. Jeg viser hvordan grunnleggende systemhensyn og formål kan forklare store deler av reglene. Fremstillingen må derfor en rekke steder bli unyansert; det er simpelthen ikke rom for dypere analyser. Få områder egner seg så godt til bruk av eksempler som skatteretten, og eksempler vil bli brukt i stor utstrekning som pedagogisk virkemiddel.

Boken er ikke en komplett fremstilling av skatteretten og inneholder relativt få detaljer. Det gjelder også henvisninger til rettskilder som av pedagogiske hensyn mange ganger er knappe. Områder som bedriftsskatterett, internasjonal skatterett, avgiftsrett og skatteprosess behandles ikke.

Takk til Jon Erling Iversen ved Sekretariatet for skatteklagenemnda, som har lest manuset og gitt en rekke gode innspill.

Bryne, juni 2020

Benn Folkvord

Innhold

KAPITTEL 1 PRINSIPP, FORMÅL MV.	17
1.1 Innledning	17
1.2 Begrep	18
1.2.1 Skatt	18
1.2.2 Direkte og indirekte skatt	19
1.2.3 Realisasjon	19
1.2.4 Utgangsverdi	19
1.2.5 Inngangsverdi	20
1.2.6 Tidfesting (periodisering)	20
1.2.7 Innvinning	21
1.2.8 Skattesubjekt/subjektprinsippet	21
1.3 Prinsipp og hensyn	22
1.3.1 Skatteevneprinsippet	22
1.3.2 Inntektsutjevning	23
1.3.3 Hensynet til å unngå dobbeltfradrag eller dobbeltbeskatning	23
1.3.4 Nøytralitet	24
1.3.5 Provenyhensyn	25
1.3.6 Systemhensyn	25
1.3.7 Symmetrihensyn	26
1.3.8 Rettferdighet, reelle hensyn mv.	26
1.3.9 Forutberegnelighet	27
1.4 Sentrale rettskilder	27

8 INNHOLD

1.4.1	Lov	27
1.4.2	Stortingets skattevedtak	28
1.4.3	Rettspraksis	29
1.4.4	Internasjonale overenskomster	30
1.5	Skattemoral	31
KAPITTEL 2 INNTEKT OG INNTEKTSTYPER		34
2.1	Utgangspunkt: Inntekt er arbeids- eller kapitalinntekt	34
2.1.1	Oversikt	34
2.1.2	Inntekt fra arbeid	35
2.1.3	Inntekt fra kapital	36
2.1.4	Virksomhetsinntekter	36
2.1.5	Oppsummering	37
2.2	Personinntekt og alminnelig inntekt	37
2.3	Hva er inntekt/fordel?	38
KAPITTEL 3 SKATTEBEREGNINGEN – HOVEDTREKK		39
3.1	Alminnelig inntekt og skatteberegning	39
3.2	Personinntekt og skatteberegning	40
3.3	Eksempel på skatteberegning	41
3.4	Arbeidsgiveravgift	42
3.5	Kort om skattlegging av selskap og selskapseiere ...	42
3.5.1	Generelt	42
3.5.2	Aksjeselskaper er skattesubjekter	44
3.5.3	Selskaper med deltakerfastsetting er ikke skattesubjekter	44
3.5.4	Aksjonærmodellen og deltakerfastsetting	44
3.5.5	Fritaksmetoden	45
KAPITTEL 4 NÆRMERE OM INNTEKT		46
4.1	Innledning	46
4.2	Innvinning: Når inntektsmulighet blir inntekt	47
4.3	Nærmere om fordel	48
4.3.1	Utgangspunkt	48
4.3.2	Fordelens form uten betydning	49
4.3.3	Fordel innenfor egen økonomi omfattes	50
4.3.4	Må ha økonomisk verdi	50

4.3.5	Verdsettelse av fordelen	51
4.3.6	Ulovlig ervervet fordel	53
4.3.7	Tilordning av fordel	53
4.4	Enkelte særregler: utvidelser og presiseringer av fordelsbegrepet	54
4.4.1	Generelt	54
4.4.2	Tilfeldige gevinster	54
4.4.3	Regelmessige ytelser	55
4.4.4	Etterlønn mv.	55
4.5	Tilknytningskravet: krav om påregnelig årsakssammenheng mellom fordel og virksomhet, arbeid eller kapital	56
4.5.1	Årsakskrav	56
4.5.2	Erstatningsutbetalinger og tilknytningskravet	58
KAPITTEL 5 KAPITALINNTEKTER		61
5.1	Kapitalinntekter: generelt	61
5.1.1	Hva er kapital?	61
5.1.2	Skillet mellom kapitalgevinster og kapitalavkastning og rettslig grunnlag for skattlegging	62
5.2	Innvinning av kapitalinntekter og tap	65
5.3	Uttak	67
5.4	Unntak: skattefri inntekt fra kapital	68
5.4.1	Skattefri kapitalavkastning	68
5.4.1.1	Generelt	68
5.4.1.2	Leieinntekter fra egen bolig	68
5.4.1.3	Leieinntekter fra fritidsbolig	69
5.4.1.4	Bruk av egen bolig eller fritidsbolig	69
5.4.1.5	Bruk av egne forbruksgjenstander	70
5.4.2	Unntak: skattefrie kapitalgevinster	70
5.4.2.1	Generelt	70
5.4.2.2	Egen bolig	70
5.4.2.3	Fritidsbolig	74
5.4.2.4	Gårdsbruk, skogbruk mv.	74
5.4.2.5	Tomt, grunnforekomster mv. – ikke skattefrihet	75
5.4.2.6	Innbo	76

10 INNHOLD

5.4.2.7	Fordringer	77
5.4.2.8	Aksjer	78
5.4.2.9	Ufrivillig realisasjon	79
5.5	Skatteberegning ved kapitalgevinster	80
5.5.1	Oversikt	80
5.5.2	Utgangsverdi	80
5.5.3	Inngangsverdi	83
5.5.3.1	Inngangsverdi tilsvare som hovedregel kostnader knyttet til formuesgjenstanden.	83
5.5.3.2	Særlig om inngangsverdi ved arv eller gave	85
KAPITTEL 6 FRADRAG		88
6.1	Innledning	88
6.2	Hovedregel: fradrag for kostnad som er pådratt for å erverve, vedlikeholde eller sikre skattepliktig inntekt	90
6.3	Nærmere om oppofrelse	91
6.3.1	Reduksjon i formuesstilling	91
6.3.2	Påkostning eller vedlikehold/oppofrelse?	93
6.3.2.1	Generelt om grensen mellom påkostning og vedlikehold	93
6.3.2.2	Grensens objektive side	94
6.3.2.3	Grensens subjektive side	95
6.4	Tilknytning	97
6.4.1	Generelt om kravet til tilknytning mellom oppofrelse og inntekt	97
6.4.2	Innholdet i tilknytningskravet	97
6.4.3	Tilknytningskravets styrke: Inntekt må være påregnelig	99
6.4.4	Flere formål	100
6.4.4.1	Generelt	100
6.4.4.2	Flere formål: delbar kostnad	100
6.4.4.3	Flere formål: ikke-delbar kostnad	100
6.5	Kostnader som gjelder inntektskilden	101
6.6	Frادrag uten direkte formål om å skape inntekt	102
6.7	Kasuistikk: enkelte særregler om fradrag	102

6.7.1	Minstefradrag	102
6.7.2	Rentefradrag	104
6.7.3	Kostnader med uetisk formål	105
6.7.4	Foreldrefradrag	105
6.7.5	Ikke fradragsrett for barne- og underholdsbidrag	106
6.7.6	Fradrag for pensjonspremier mv.	106
6.7.7	Innskudd i oppstartsselskap	106
6.7.8	Gaver til frivillige organisasjoner	106
6.7.9	Representasjonskostnader	106
6.7.10	Kostnader til reise mellom arbeidssted og hjem mv.	107
6.7.11	Fagforeningskontingenter	107
6.7.12	Kontantbetaling over 10 000 kroner	107
KAPITTEL 7 UNNTAK: SKATTEFRIE INNTEKTER		108
7.1	Innledning	108
7.2	Skattefrie lønnsinntekter mv.	108
7.2.1	Visse lønnsinntekter	108
7.2.2	Skattefrihet for utgiftsgodtgjørelse	109
7.3	Naturallytelse	111
7.3.1	Generelt	111
7.3.2	Fri bil	111
7.3.3	Aksjer i arbeidsgiverselskap til underpris	112
7.3.4	Aksjeopsjoner	113
7.3.5	Rimelige lån i arbeidsforhold	113
7.3.6	Dekning av utgifter til utdanning	114
7.3.7	Personalrabatter	115
7.3.8	Tjenester ytet seg selv	115
7.4	Arv, gave og tilfeldig inntekt	116
KAPITTEL 8 TIDFESTING		117
8.1	Oversikt	117
8.2	Realisasjonsprinsippet	118
8.2.1	Bestemmelsen	118
8.2.2	Inntekter	119
8.2.3	Kostnader	120
8.3	Kontantprinsippet	121

12 INNHOLD

8.3.1	Hvilke inntekter gjelder kontantprinsippet for?	121
8.3.2	Innholdet i kontantprinsippet	122
8.3.2.1	To alternative vilkår	122
8.3.2.2	Utbetalt	123
8.3.2.3	Adgang til utbetaling	123
KAPITTEL 9	VIRKSOMHETSINTEKTER	125
9.1	Generelt	125
9.2	Virksomhet er aktivitet som er egnet til å gå med overskudd over tid	127
9.3	Avskrivninger	128
9.4	Virksomhetsinntekter dobbelbeskattes	130
9.4.1	To modeller for skattlegging	130
9.4.2	Kildemodell	130
9.4.3	Utdelingsmodell	131
9.5	Uttak	131
KAPITTEL 10	FORMUESSKATT	133
10.1	Innledning	133
10.2	Subjekt for formuesskatt	134
10.3	Beregning av formuesskatt	135
10.4	Bruttoformue	135
10.4.1	Generelt om bruttoformue	135
10.4.2	Unntak	136
10.4.2.1	Utgangspunkt	136
10.4.2.2	Betingede rettigheter	136
10.4.2.3	Tidsbegrenset bruksrett	137
10.4.2.4	Tidsbegrenset rett til periodisk ytelse .	137
10.4.2.5	Krav på lønn, rentetermin, utbytte mv.	137
10.4.2.6	Opphavsmann eller oppfinners patentert mv.	137
10.4.2.7	Goodwill/forretningsverdi	138
10.4.2.8	Øvrig	138
10.4.3	Delvis unntak og særregler om verdsettelse .	138
10.4.3.1	Generelt	138
10.4.3.2	Innbo og løsøre mv.	139
10.4.3.3	Kontanter	139
10.4.3.4	Båter	139

10.4.3.5 Biler mv.	139
10.4.3.6 Fast eiendom	139
10.4.3.7 Aksjer mv.	140
10.5 Fradrag/gjeld	140
KAPITTEL 11 TILPASNINGER, PROFORMA, OMGÅELSE MV.	141
11.1 Generelt	141
11.2 Proforma	142
11.3 Omgåelse, sktl. § 13-2	143
11.3.1 Generelt	143
11.3.2 Grunnvilkår: hovedformål skattefordel	143
11.3.3 Tilleggsvilkår: totalvurdering	144
11.4 Spesiell gjennomskjæring, sktl. § 13-3	144
LOVREGISTER	146
DOMSREGISTER	148
STIKKORD	149